Danıştay 10. D., E. 2009/14872 K. 2013/2230 T. 12.3.2013

T.C. Danıştay Başkanlığı - 10. Daire
Esas No.: 2009/14872
Karar No.: 2013/2230
Karar tarihi: 12.03.2013
Belgeyi Lexpera'da Görüntüle

İstemin Özeti : Adana 2. İdare Mahkemesince, davanın görev yönünden reddi yolunda verilen 30.6.2009 tarih ve E:2008/126, K:2009/816 sayılı kararın temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : K1

Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince gereği görüşüldü:

Dava; davacının, hakkındaki yakalama emri iptal edilmesine rağmen, kolluk birimlerince tutulan bilgi kaydının silinmemesi nedeniyle yakalanarak 3 saat süreyle nezarethanede gözaltında bulundurması sonucu uğradığını ileri sürdüğü 10.000,00 TL manevi zararın tazminine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

Adana 2. İdare Mahkemesince; davacının ceza yargılaması sürecinde gözaltına alınması sebebiyle uğradığını ileri sürdüğü zararın tazmini isteminden doğan uyuşmazlığın, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141 ve 142. maddeleri uyarınca adli yargı yerine ait olduğu gerekçesiyle davanın görev yönünden reddine karar verilmiştir.

Davacı tarafından, anılan kararın hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek temyizen incelenip bozulması istenilmektedir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat" başlıklı yedinci bölümünde yer alan 141. maddesinde, suç soruşturması veya kovuşturması sırasında; kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen, kanunî gözaltı süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan, kanunî hakları hatırlatılmadan veya hatırlatılan haklarından yararlandırılma isteği yerine getirilmeden tutuklanan ... kişilerin, maddî ve manevî her türlü zararlarının, Devlet tarafından karşılanacağı; 142. maddesinde ise, karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği; istemin, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanacağı hükümlerine yer verilmiştir.

Anılan yasa maddelerinin gerekçesinde de, usul kurallarına uyulmaması ve keyfi adli işlemler nedeniyle uğranılan zararların karşılanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden; F1 Elektrik A.Ş.nin yönetim kurulu üyesi olan davacı hakkında, Sermaye

Piyasası Kanununa muhalefet ettiğinden bahisle kamu davası açıldığı, bu dava kapsamında Adana 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 20.10.2005 tarih ve E:2005/100 sayılı müzekkeresiyle savunmasının alınması amacıyla davacı hakkında yakalama emri verildiği, ancak söz konusu yakalama emrinin aynı Mahkemenin 18.5.2007 tarihli müzekkeresiyle, davacının savunmasının alınmış olması nedeniyle infaz edilmeksizin iadesinin istenildiği, anılan müzekkere gereğinin yapılması için durumun Cumhuriyet Başsavcılığınca Adana Emniyet Müdürlüğüne bildirildiği ve Emniyet Müdürlüğünün (Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğünün) 25.6.2007 tarihli yazısıyla, yakalama emrinin bila infaz iade edildiği; ancak davacının Ankara İlinde bir otelde bulunduğu sırada, Ankara Emniyet Müdürlüğü tarafından, hakkında yukarıda bahsi geçen yakalama emri bulunduğundan bahisle 25.7.2007 tarihinde yakalanarak nezarethanede gözaltına alındığı; davacının, hakkındaki yakalama emrinin kaldırıldığı yolundaki itirazı üzerine Adana-Seyhan Emniyet Müdürlüğüyle yapılan yazışmalar sonucu, davacı iddiasının doğruluğu tespit edilerek, aynı gün 3 saat sonra serbest bırakıldığı; davalı idarece savunma ekinde dosyaya sunulan belgelerden, davacı hakkındaki yakalama emrinin, hem Adana İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğü, hem de Seyhan İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından ayrı bilgi formları oluşturulmak suretiyle kayda alındığı, yakalama emrinin iptaline ilişkin müzekkerenin ise yalnızca Kaçakçılık ve Organize Suçlar Şube Müdürlüğünce değerlendirilerek buradaki bilgi formunun 25.6.2007 tarihinde iptal edildiği, Seyhan Emniyet Müdürlüğü kayıtlarındaki bilgi formunun ise güncellenmemesi sonucu açık kaldığı, davacının da, açık kalan bu kayıt nedeniyle 25.7.2007 tarihinde yakalanarak 3 saat süreyle gözaltında tutulduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda aktarılan Yasa hükümleriyle, yalnızca, ceza soruşturması veya kovuşturması sırasında yargısal faaliyetten veya yargı kararına istinaden gerçekleştirilen adli kolluk işlem ve eylemlerinden kaynaklanan zararların tazmine yönelik davaların adli yargı yerince çözümlenmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla adli kolluk hizmetiyle bağı kesilen, salt idari kolluk hizmeti sunumundaki hizmet kusurundan doğan zararların tazminine ilişkin uyuşmazlıkların, idari faaliyet alanına ilişkin olması ve özel bir yasa hükmü bulunmaması nedeniyle idare hukuku ilke ve kuralları çerçevesinde idari yargı yerlerince çözümlenmesi gerekmektedir. Nitekim, yasa gerekçesinde ve bölümün madde başlığında da (koruma tedbirleri nedeniyle tazminat) bu hususa vurgu yapılmaktadır.

Uyuşmazlıkta, davacı hakkındaki yakalama emrinin Mahkemece 18.5.2007 tarihi itibariyle kaldırıldığı ve bu durumun kolluk birimlerinin bilgisi dahiline girdiği sabit olup; bu haliyle mevcut kusur, yargılama faaliyetine bağlı adli kolluk hizmetinden değil; tamamen adli kolluk hizmetinin sona ermesi üzerine idari kolluk hizmeti çerçevesinde, aslına ve usulüne uygun olarak tutularak güncellenmesi gereken kayıtların (bilgi formlarının) kolluk birimleri arasındaki kopukluk nedeniyle düzeltilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Bu itibarla, görüm ve çözümü idari yargı yerine ait bulunan uyuşmazlığın adli yargı yerinin görevine girdiği gerekçesiyle davanın görev yönünden reddi yolunda verilen temyize konu kararda usul hükümlerine uygunluk bulunmamaktadır.

Öte yandan; idari işlemler, idari makam ve mercilerin idari faaliyet alanında idare hukuku çerçevesinde, tek taraflı irade açıklamasıyla hukuk aleminde sonuç doğuran kesin ve yürütülmesi zorunlu nitelikte tasarruflardır. İdarenin, temelinde bir idari karar, işlem olmayan veya bir idari sözleşmeye dayanmayan her türlü faaliyeti (fizik alanında görülen iş, hareket, ameliye ve çalışmalar) ya da hareketsiz kalması ise idari eylem olarak tanımlanmaktadır. İdari işlemlerin, hukuk aleminde değişiklik, yenilik doğuran irade açıklamaları olmalarına karşın; idari eylemler, sadece ilgililerin hak ve yetkilerini kullanmaları koşuluyla hukuki etki ve sonuç doğurmaktadırlar.

Yasakoyucu tarafından, aktarılan farklılıkları da gözetilerek, idari işlem ve eylemlere ilişkin olarak farklı usul hükümleri sevk edilmiş; bu kapsamda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 12. maddesinde

idari işlemlerden doğan zararların tazminine yönelik dava açılması için genel olarak 60 günlük süre tanınmış iken; aynı Yasanın 13. maddesinde, idari eylemden doğan zararların dava öncesi idarece sulh yoluyla tazminine olanak sağlanmış ve bu ön karar başvurusu için ilgililere eylemin öğrenildiği tarihten itibaren 1 yıl ve herhalde 5 yıllık süreler verilmiştir. Aynı şekilde 2577 sayılı Yasanın 36. maddesinde de, idari işlem ve eylemden doğan tazminat davalarına ilişkin olarak farklı yetki kuralları getirilmiştir. 2577 sayılı Yasada yer alan bu farklı düzenlemeler nedeniyle öncelikle zarara yol açtığı öne sürülen tasarrufların nitelendirilmesi; idari işlem mi, yoksa idari eylem mi olduklarının belirlenmesi gerekmektedir.

Olayda, zarara neden olduğu ileri sürülen idari faaliyet, kolluk birimleri nezdinde tutulan bilgi formlarının güncellenmemesi, muntazaman denetlenmemesi ve davacının yakalanması eylemleridir. Ancak, bilgi formlarının güncellenmemesi eylemi, Adana-Seyhan İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlilerince gerçekleştirilmekte iken, yakalama eylemi Ankara İl Emniyet Müdürlüğü görevlilerince yerine getirildiğinden, bu aşamada uyuşmazlığın çözümünde yetkili bulunan yargı yerinin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Buna göre, zarar doğurucu eylemlerin Ankara İlinde tamamlandığı ve zararın buradaki yakalama eylemiyle kesinleşerek tekemmül ettiği anlaşıldığından, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 36/b maddesi (zarar, idarenin herhangi bir eyleminden doğmuş ise, eylemin yapıldığı yer idare mahkemesinin yetkili olduğu kuralı) uyarınca, uyuşmazlığın çözümünde yetkili yargı yerinin Ankara İdare Mahkemeleri olduğu sonucuna varılmaktadır.

Ayrıca, oluştuğu iddia olunan manevi zarar, idari eylemden kaynaklandığından, dava açma süresinin de 2577 sayılı Yasanın 13. maddesine göre hesaplanması gerekmektedir. Buna göre, 25.7.2007 tarihinde yakalanan davacının aynı gün serbest bırakıldığı, 21.9.2007 tarihinde davalı idareye başvurarak zararının tazminini istediği, başvurusunun reddi yolundaki ön kararın 18.10.2007 tarihinde davacıya tebliğ edildiği ve bakılan davanın 5.11.2007 tarihinde açıldığı dikkate alındığında; davada süre aşımı bulunmadığı, bu nedenle davanın esası hakkında bir karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Açıklanan nedenle, 2577 sayılı Yasanın 49. maddesi uyarınca davacının temyiz isteminin kabulü ile Adana 2. İdare Mahkemesinin 30.6.2009 tarih ve E:2008/126, K:2009/816 sayılı kararının BOZULMASINA, dosyanın yeniden bir karar verilmek üzere adı geçen Mahkemeye gönderilmesine 12.3.2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.